

GERDA VAN.
WAGENINGEN

*Als de lente
komt*

ROMAN

Van Gerda van Wageningen verschenen eerder bij
Uitgeverij Zomer & Keuning o.a.:

Hart op drift

De dochter van de lichtwachter

Stilte voor de storm

Geschonden vrouwen

Bakkers-trilogie:

Bakkersliefde

Zussenliefde

Onvoorwaardelijke liefde

Gerda van Wageningen

Als de lente komt

Uitgeverij Zomer & Keuning

ISBN 9789020544411
ISBN e-book 9789020544428
NUR 344

© 2021 Uitgeverij Zomer & Keuning
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

Als de lente komt verscheen in 2009 onder de gelijknamige titel bij Uitgeverij
Ellessy.

Omslagontwerp Liesbeth Thomas, t4design
Vormgeving binnenwerk Yvonne Reijsoo, Nyvonco

www.gerdavanwageningen.nl
www.zomerenkeuning.nl

Alle rechten voorbehouden

Uitgeverij Zomer & Keuning vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Voor de papieren editie van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

I

‘Is het niet geweldig?’ Marthe schoot in de lach. ‘Jij kunt soms zo grenzeloos genieten van de kleinste dingen,’ grinnikte ze naar haar vriendin.

Adelheid stak gemoedelijk haar arm door die van Marthe. ‘Dat is een gave om trots op te zijn, al zeg ik het zelf.’

Marthe wierp een onderzoekende blik opzij. ‘Nu je het zegt. Je zou daar wel eens gelijk in kunnen hebben. Jij bent de laatste tijd veel te ernstig. Goed, daar is ook wel reden toe, maar kijk nu eens om je heen. Bloemen, overal waar je maar kijkt!’

‘En mensen,’ glimlachte de ander weer.

‘Ja, maar daarvoor lopen we dan ook op de Keukenhof,’ vond Adelheid nuchter. ‘Sterker nog, als Hollandse meiden lijken we hier wel een uitzondering.’

‘Er zijn anders meerdere bussen bejaarden gelost, of plattelandsvrouwen, wie weet.’

‘Beide, veronderstel ik. Maar dat doet er niet toe. De winter is voorbij, en al is het nog een tikje guur met die schrale wind, de zon wint al aan kracht en het is lente. Eindelijk is het lente!’

‘Ja,’ even versomberde de blik in Marthe’s ogen. ‘Ik heb de hele winter geroepen: als de lente komt... dan gaat het vast weer beter met me.’

‘En dat zal beslist het geval zijn.’ Adelheid drukte warm de arm die door de hare lag. ‘Kom, kijk niet meer achterom. Je bent alweer een paar maanden alleen. Agnes is stiller dan vroeger, zeg je, en Wijnand juist drukker, maar als het weer goed gaat met jou, leggen de kinderen zich ook gemakkelijker bij het gebeurde neer.’

‘Mijn gezin is verscheurd. Ze willen hun vader nauwelijks nog zien, maar een enkele keer gebeurt dat toch, omdat hij anders geen alimentatie wil betalen. Dus stuur ik ze, al

gaan ze dan tegen wil en dank.’

‘Dat is zo goed als zeker slechts tijdelijk, omdat ze boos op hem zijn en jij moet volhouden te zeggen dat hij toch hun vader blijft, wat er ook is gebeurd.’

‘Het verhaal is zo oud als de mensheid. Ouder wordende vrouw wordt bedrogen met en verlaten voor veel jongere blom.’

‘Kom op, leg die bitterheid nu maar van je af. Accepteer het als een gegeven, dat je huwelijk voorbij is. Je bent net veertig geweest. Over een paar jaar ben je vast weer gelukkig met een vent die veel meer ruggengraat heeft dan je kersverse ex, en roep je misschien zelfs wel dat de scheiding het beste was dat je is overkomen omdat je er zoveel gelukkiger door bent geworden.’

‘Altijd optimistisch, zoals ik al zei,’ murmelde Marthe met enig cynisme.

‘Ja, en nu houden we erover op. Als we terugrijden in de auto mag je het er weer over hebben, maar kijk nu toch eens goed om je heen! Zeeën van tulpen in allerlei kleurschakeringen, hyacinten, narcissen, en als we het een beetje kil krijgen gaan we een lekker warme kas binnen om nog veel meer te bekijken. Wat gek, dat jij nog nooit eerder op de Keukenhof bent geweest.’

‘Ik ben net als zo veel anderen. In het buitenland hebben de meeste mensen meer gezien dan in hun eigen land.’

‘Helemaal waar, maar je weet het, ik ben een onverbetterlijk natuurmens, en als het even kan ga ik erop uit. Wandelen met de hond, rondje toeren, genieten van zon en wind aan het strand.’

Marthe knapte toch weer op van Adelheids niet aflatende optimisme. Sinds kort waren ze bureu. Zoals dat gaat bij een scheiding, moest haar oude huis, met alle mooie herinneringen, met alle ruimte en de mooie tuin, worden verkocht. Nu huurde ze een eenvoudig appartement in Hellevoetsluis. Een

grote gemeente. Tot voor kort had ze heerlijk buiten in een fraai dorp in de buurt gewoond. Ze... ach nee, Adelheid had meer dan gelijk! Er was een nieuwe fase in haar leven aan- gebroken en als het verdriet een beetje weg begon te ebben, zou ze op een of andere manier genoeg kracht hebben een nieuw en gelukkig leven op te bouwen. Ze was daar al mee begonnen, moest ze maar denken. Ze had Adelheid leren kennen, die al drie jaar in de flat woonde waar zij nu naast haar was komen wonen.

‘Ik heb wel trek gekregen in een broodje of zo,’ waagde ze het op te merken. Het was inmiddels halfeen geweest en ze huiverde even. Haar winterjas had ze vandaag niet meer aan willen trekken, maar hier in de open vlakte was die misschien nog best op zijn plaats geweest.

‘Dan gaan we een restaurant opzoeken. Het wemelt er hier van. En bij dat broodje wil ik een kop warme soep.’

‘Goed idee.’

Niet veel later zaten ze aan een tafeltje, elk met een kop tomatensoep en een ongezond dik belegd broodje dat de bedrieglijk valse benaming droeg ‘broodje gezond’. ‘Nu,’ mompelde Adelheid met een blik op het broodje. ‘Hoe hebben ze de naam gezond er ooit bij kunnen bedenken? Dikke plakken kaas, daarbij nog eens meerdere plakken ham en tot overmaat een in plakjes gesneden ei. Driedubbel belegd dus.’

‘Het broodje is gezond,’ weifelde Marthe en eindelijk brak er een oprechte lach door op haar gezicht. ‘Het beleg niet, maar dat vermelden ze er niet bij.’

‘Nu ja, er zitten een paar plukjes sla bij, met een schijfje komkommer en ook nog een stukje tomaat,’ meesmuilde de ander.

‘En een klodder mayonaise.’

‘De soep is heerlijk.’

‘Ja, we zijn maar een stel mopperkonten!’

‘Jij misschien, maar ik niet. Hemel, na zo’n broodje moet

ik minstens weer een week aan de lijn doen om de vettigheid er weer af te krijgen.’

‘Jij niet. Je ziet er prachtig uit.’

Adelheid grinnikte weer. ‘Nu ja, nog een maand, dan ben ik vijftig. Ongelooflijk, hè?’

‘Inderdaad, je ziet eruit alsof je nog lang geen veertig bent geworden.’

‘Vleierij,’ lachte Adelheid opgeruimd. ‘Maar ja, dat horen wij vrouwen graag.’

‘Vind je het vervelend om Sara te zien?’

‘Welnee. Je weet wat ik heb gezegd. Nadat mijn man een paar jaar geleden is overleden, interesseer ik me niet voor andere mannen. Er is gewoon niemand die zelfs maar in zijn schaduw kan staan. Ik heb een aardig pensioen en werk er drie dagen in de week bij. Zodoende heb ik het goed. Ik hoef geen groot huis met extra werk. Ik ga er liever op uit. Wandelen met de hond.’

‘Bram is een lieverd.’

Adelheid knikte. ‘Ik heb hem naar mijn man Bram genoemd. De pup werd geboren een week nadat ik Bram had begraven. Nu is het net alsof ik nog tegen mijn man kan praten en de hond luistert altijd. Dan lijkt het niet zo gek als dat ik tegen Bram zou praten, terwijl er niemand meer luisterde.’ Zelfs in Adelheids ogen verscheen voor even een verdrietige blik. ‘Maar ja, we zijn achtentwintig jaar uiterst gelukkig getrouwd geweest, helaas kinderloos gebleven, maar niettemin heb ik de mooiste herinneringen en daar ben ik dankbaar voor. We hebben veel gereisd en zouden dat nog meer gaan doen als Bram niet meer zou werken, maar zover mocht het dus nooit komen. Toen ik eenmaal alleen was en een ander Brammetje had gevonden, wilde ik hem steeds meenemen en dus blijf ik sinds die tijd in Nederland. Tot mijn stomme verbazing heb ik ontdekt dat eigenlijk heel prettig te vinden. Geen gekjaker meer over eindeloze snelwegen, geen drukke

luchthavens en vertraagde vluchten meer. Gewoon Nederland. Als het mooi weer belooft te worden, bel ik een hotel waar ik Brammetje mee mag nemen, ga er wandelen en genieten en laat me lekker verwennen.'

'Kun je altijd weg uit het ziekenhuis?'

'Meestal wel, want ik ga niet weg in de schoolvakanties. Ik heb er maar een saaie kantoorbaan hoor, en voor niet meer dan drie dagen van negen uur tot halftwee.'

'Dat kantoorwerk moet ook gedaan worden. Nooit een leuke dokter tegengekomen?'

'Nee zeg, doe niet zo schattig ouderwets! Tegenwoordig zijn er hordes vrouwelijke dokters en de verpleging komt even vaak neer op broeders als op zusters.'

'Ik weet het.'

Ze hapte in het broodje, want de soepkom was inmiddels leeg gelepeld. Het was vers en knapperig. 'Nu, zo ongezond als het is, het is een lekker broodje,' stelde ze vast.

Het was een heerlijke dag geweest, toen ze moe van het rondsjoeken weer naar huis reden in de oude cabrio van Adelheid. 'Zoiets moeten we nog eens doen,' zei Adelheid. 'We zijn allebei alleen, en soms is het helemaal niet leuk om er alleen op uit te gaan.'

'Dat is waar, maar straks komt de vakantieperiode en dan wil ik zo veel mogelijk met Wijnand en Agnes op stap.'

'Ja, kinderen. Dat mis ik.'

Marthe keek de ander onderzoekend aan. 'Soms is het moeilijk om iemand de vraag te stellen, of het de bedoeling is geweest dat er geen kinderen kwamen, of juist niet.'

'Bij ons was dat laatste het geval en daar is veel verdriet over geweest. Nu weer. Mijn leeftijdgenoten beginnen de een na de ander oma te worden, maar wie geen moeder is, wordt automatisch ook nooit oma. Dan komt het oude gemis opnieuw bovendrijven.'

'Het spijt me voor je,' mompelde Marthe, terwijl ze de

sleutel van haar voordeur tevoorschijn viste uit haar tas.

‘Ach, ik kijk terug op prachtige huwelijksjaren. Er zijn mij veel dierbare herinneringen gebleven en dat is ook veel waard.’

De ander knikte. ‘Momenteel herinner ik me vooral de laatste moeilijke jaren en dan komt er zo veel pijn en verdriet boven dat ik denk: dat was eens maar nooit meer.’

Adelheid knikte bemoedigend. ‘Je moet maar denken dat die fase ook weer voorbij gaat.’

‘Ik hoop het,’ zuchtte Marthe. ‘Zo veel bitterheid is niet goed voor een mens.’

‘Onderdrukken helpt niet. Je moet verdriet eerst voelen, want pas daardoor komt er ruimte om het te verwerken.’

Ze schokschouderde en aarzelde voor haar deur. ‘Je houdt je groot voor je kinderen, zo gaat dat.’

‘Voor hen kan ik me dat voorstellen, want ook zij hebben het moeilijk. Maar jij moet je gevoelens toch kwijt, niet bij hen, maar bij iemand anders. Ik bied me aan, maar een psycholoog is ook een optie. Denk er maar over na.’

‘In ieder geval was dit een heerlijk uitje en daarmee een opsteker. Dank je dat ik mee mocht.’

Zodra de deur achter haar in het slot gevallen was, keerde ze terug in een dagelijkse werkelijkheid waarvan zelfs Adelheid geen flauw vermoeden had, dacht Marthe aangeslagen. Onwillekeurig keek ze om zich heen. De kinderen waren kennelijk niet thuis geweest. Er waren geen sporen van klaargemaakte boterhammen of zo. Zelfs de kamer van Wijnand was opgeruimd gebleven. Bij Agnes keek ze ook wel, maar zij was een stil, teruggetrokken meisje van veertien. Ze was altijd al rustig geweest en had graag gelezen. Na de scheiding was dat misschien erger geworden, maar nu Marthe zo met zichzelf en zeker met Wijnand in de knoop zat, besteedde ze daar misschien wat te weinig aandacht aan. Ze wist het en

voelde zich daar best schuldig over, maar tegelijkertijd voelde ze zich niet bij machte haar dochter te bereiken.

Wijnand was het andere uiterste. Hij puberde met zijn zestien jaren volop, maar de laatste tijd verloor ze haar grip op hem. Vaak was hij weg en dan had ze er geen idee van waar hij uithing. Als ze hem daar bij thuiskomst naar vroeg, kon ze een snauw en een grauw krijgen. Hij was nooit het toonbeeld van netheid geweest, net zijn vader die er ook een handje van had gehad alles te laten slingeren! Maar Wijnand was drukker, onbeleefd was zelfs veel te zwak uitgedrukt als ze zijn houding voor zichzelf probeerde te beschrijven. Hij vloekte tegenwoordig met het grootste gemak, en het was inmiddels zelfs zo erg geworden dat ze er niet eens meer iets van durfde te zeggen uit angst door hem op een onheuse manier te worden afgeblaft. Wijnand was veranderd in een druk en veeleisend kind. Nooit meer was iets goed genoeg. Zijn cijfers waren de afgelopen maanden behoorlijk gekelderd en nog maar een week of twee geleden was ze opgebeld door zijn school en had ze tot haar stomme verbazing vernomen, dat hij tegenwoordig regelmatig spijbelde. Ze had er haar zoon met bonkend hart naar gevraagd, waarom hij niet langer elke dag naar school ging, maar hij had gescholden en niet gezegd waar hij dan wel heen ging. Ze hoorde namen vallen als Niels en Lou, kennelijk nieuwe vrienden van de laatste tijd, van wie de ouders niet zo benepen deden als de jongens ergens naartoe wilden. En hij vroeg elke week om extra geld. Ze had haar kinderen al vanaf hun twaalfde jaar elke maand eigen zakgeld gegeven, waarvan ze rond moesten leren komen, in de vaste overtuiging dat dit de beste manier was om hen goed met geld te leren omgaan. Dat vond ze belangrijk. Ze hield niet van schulden maken en voor jonge kinderen was dat moeilijk, juist in deze tijd die bol stond van de verleidingen, waardoor jongelui aan alle kanten bloot stonden aan reclames en andere verlokkingen. Als ze

Wijnand hoorde praten, kreeg iedereen veel meer zakgeld dan hij. Ze wist dat hij zijn vader extra geld aftroggelde. Dat had Agnes haar verteld. Verder werd er weinig over de scheiding gesproken. Ook voor haar kinderen lag het gebeurde van afgelopen zomer kennelijk nog te gevoelig. Het was vooral voor haar zoon schijnbaar moeilijk te aanvaarden, dat ze tegenwoordig rond moesten komen van veel minder geld dan vroeger. Ze gaf hen wat ze maar even kon missen. Natuurlijk betaalde Bert wel alimentatie voor de kinderen, dat was hij wettelijk verplicht, maar dat geld kwam lang niet altijd en het werd ingezet als machtsmiddel. Dat was ze zich bewust, maar daarmee wilde en kon ze het tweetal niet lastig vallen. Zij was volwassen, zij moest maar liever veel in stilte dragen. Agnes en Wijnand waren nog zo kwetsbaar onder de bravoure die vooral haar zoon uitstraalde. Soms dacht ze, dat onder die bravoure misschien een bange, ontredderde jongen school, maar dan ging hij weer zo verbaal tekeer, dat ze zelfs afkeer kon voelen ten opzichte van haar eigen zoon. Ze zuchtte en plofte op de bank. En dan was er vanmorgen de ontdekking geweest dat ze geld miste uit haar portemonnee. Ze had al eerder gedacht, dat ze meer geld moest hebben dan erin zat, maar vanmorgen wist ze het zeker. Gisteren had ze geld opgenomen, twee briefjes van vijftig euro. Daarna was ze nog naar de supermarkt geweest om een paar kleine dingen te kopen. Die had ze contant betaald met een van die briefjes. Nu ze zuinig moesten zijn, nam ze elke week een afgepast bedrag aan huishoudgeld op, waar ze koste wat het kost mee rond moest komen, want als je veel met een pinpas betaalde, stond je rood voor je er erg in had. Uitgaven liepen immers altijd veel sneller op dan een mens dacht. Als wisselgeld had ze in de supermarkt een briefje van tien en van twintig gekregen, plus nog wat kleingeld. En dat briefje van twintig had er vanmorgen niet meer in gezeten. Ze had haar tas drie keer nagezocht of ze het mogelijk ergens anders had

opgeborgen, maar ze wist best dat dit niet het geval was. Ze had niet met Adelheid durven praten over de angstige vermoedens waar ze de hele dag mee rond had gelopen. Nee, Agnes zou zoiets nooit doen. Het moest Wijnand zijn geweest. De jongen was het spoor bijster, dat was waar, maar kon het echt zo zijn dat hij stiekem geld stal uit de portemonnee van zijn moeder? Ze zou het hem moeten vragen en tegelijkertijd stelde ze vertwijfeld vast, dat ze dat niet durfde. Zomaar op de bank, met haar jasje nog aan, bezweek Marthe bijna onder de trieste waarheid van dat moment. Ze vermoedde dat haar zoon zover was losgeslagen, dat hij kennelijk zonder gewetensbezwaar geld uit de portemonnee van zijn moeder haalde. En misschien nog van anderen? Zou hij dat ook bij zijn vader doen? Dat kon ze niet vragen. Zo was de verstandhouding niet. Dat moest natuurlijk op een gegeven moment veranderen, dat wist ze ook wel. Gescheiden mensen die kinderen deelden, bleven onherroepelijk door hen met elkaar verbonden. Er zouden diploma-uitreikingen zijn, in de verre toekomst misschien een huwelijk, kleinkinderen. Er zouden volop gelegenheden zijn, waarop ze Bert niet zou kunnen ontlopen en dan hoopte ze maar dat ze zonder te veel pijn in haar hart toe kon kijken als hij een arm om de jongere vrouw heensloeg, voor wie zij het veld had moeten ruimen. Nu deed dat allemaal nog te veel pijn en ze wilde ook niet laten blijken dat het niet goed met Wijnand ging. Stel je voor dat Bert dat ook vond en zou eisen, dat de jongen bij hem zou komen wonen? Dat zou ze nog erger vinden dan te worden uitgescholden door haar zoon!

Ze huiverde en stond op om haar jasje eindelijk uit te trekken, haar schoenen te vervangen door een paar veel lekkerder zittende slippers, de verwarming hoger te zetten omdat het wat kil in huis was en ze moest zelf maar liever een kop koffie nemen. Verdraaid, meer dan een halfuur had ze op de bank zitten mijmeren en piekeren en wat was ze daarmee

opgeschoten? Niets, helemaal niets! Ze was alleen maar erger van streek geraakt in een poging de werkelijke aard van haar problemen onder ogen te zien. Dat Bert er niet meer was, daar kon ze niets aan veranderen. Dat Agnes zo stil en teruggetrokken was geworden, daar kon ze echter wel degelijk meer aandacht aan besteden. Door meer openhartig met haar dochter om te gaan en niet zo krampachtig haar eigen pijn te willen verbergen. Ze leed onder het verdriet en voelde die pijn, daar moest ze zich maar liever niet langer voor schamen. En Wijnand? Ze wilde maar dat ze het wist. Ze durfde zelfs de huisarts niet om raad te vragen, bang als ze was dat die voortvarend een of andere jeugdzorginstelling op de hoogte zou stellen dat er problemen waren en dat die dan weer Bert zouden waarschuwen, met alle mogelijke gevolgen van dien. Maar zo modderde ze nu al sinds kerstmis aan en opgelost werd er niets. Er moest iets gebeuren. Maar wat?

‘Ik heb een baan.’ Marthe keek Adelheid opgetogen aan, toen zij juist de deur uitstapte en Adelheid op bijna hetzelfde moment uit de lift stapte omdat ze net thuis kwam.

‘Nee maar, Marthe, gefeliciteerd! Wat is het geworden? Die baan in de supermarkt of in het tehuis?’

‘De laatste en voor mij ook de beste optie,’ glimlachte ze.

‘Gelukkig dan maar.’

‘Het enige is, dat ik na de vakantie een opleiding moet gaan volgen en regelmatig in het weekeinde en ook ’s avonds moet gaan werken.’

‘Ja, op dergelijke tijdstippen is het juist moeilijk om voldoende personeel te vinden, moet je maar denken.’

‘Ze werken in de weekeinden en vakanties veel met studenten.’

‘Wat ga je daar doen?’

‘Helpen met wassen en aankleden van de bewoners en de maaltijden verzorgen. Ook daar moet tegenwoordig een diploma voor worden gehaald. Ik word dus een soort verzorgende.’

‘Wel, je hoort niet anders dan dat de vergrijzing zo ongeveer een ramp voor de maatschappij betekent, wat ik natuurlijk grote onzin vind. De huidige ouderen hebben hun leven lang voor hun pensioen gespaard, en daarmee de bedrijven groot gemaakt die er nu zo moeilijk over schijnen te doen dat ze dat eindelijk eens terug moeten gaan betalen! Maar dat terzijde. Fijn voor je! Voor hoeveel uur per week?’

‘Veertig.’ Ze werd een beetje bang van de gedachte alleen al, maar ja, ze had sinds de geboorte van Wijnand nooit meer een betaalde baan gehad, omdat Bert dat niet nodig vond en hij naar eigen zeggen genoeg verdiende om zijn gezin behoorlijk te onderhouden, zoals hij altijd een tikje ouderwets verkondigde. Ze wist overigens, dat hij dat destijds oprecht gemeend had. Toen had ze zich vanzelfsprekend

nooit gerealiseerd, dat zij daardoor bij een eventuele scheiding wel heel erg in het nadeel zou komen te verkeren. Maar nu ze daarmee werd geconfronteerd, kon ze dat vanzelfsprekend niet meer terugdraaien.

‘De verdiensten hellen niet over, maar ik word er wel onafhankelijk door.’

‘Omdat jij veel minder gaat verdienen dan hij, zal hij je heus nog een tijd alimentatie moeten blijven betalen.’

‘Er zal wel snel herziening door hem worden aangevraagd, nu ik inkomsten van mezelf ga krijgen.’

‘Ja Marthe, veel vrouwen realiseren zich niet eens, hoe afhankelijk ze zijn geworden, al hebben de meesten tegenwoordig best een leuke parttime baan. Als het huwelijk echter strandt, en hoe vaak komt dat momenteel niet voor, dan realiseren de vrouwen die dat overkomt zich te laat, hoezeer ze dan in het nadeel zijn komen te verkeren.’

‘Vrouwen zoals ik dus! Je geeft me het gevoel dat het dom was, maar ik was er destijds oprecht van overtuigd dat het voor de kinderen het beste was, zo’n mama te hebben die hen thuis opwachtte met de spreekwoordelijke thee en de koekjes. Als je trouwt, denk je toch allemaal dat jouw huwelijk voor altijd is?’

‘Natuurlijk, en dan lijken de genomen beslissingen prima. Totdat... Nu ja, al heb je het nu een stuk minder, het moet toch meer ruimte in je portemonnee geven dan enkel een karige alimentatie waarmee je bovendien behoorlijk wordt gemanipuleerd door te late of te lage betalingen.’

Ze knikte. ‘Ik bouw, als ik ga werken, alsnog een bescheiden pensioentje op. Ook niet onbelangrijk.’

‘Inderdaad, heel belangrijk,’ bevestigde Adelheid hartelijk.

‘Wanneer ga je beginnen?’

‘Volgende week al. Het maakt me een beetje bang, als ik eerlijk ben. Ik werk al zeventien jaar niet meer. En dan ineens zo veel uren.’

‘Nood breekt wet. Het helpt natuurlijk, dat je vroeger een jaartje leerling-verpleegster bent geweest.’

‘En mijn opleiding niet heb afgemaakt, omdat ik te veel van streek raakte door zielige gevallen. Ik herinner me een overlijden van een jonge vrouw, nauwelijks ouder dan ik destijds. Ze was vreselijk toegetakeld nadat ze onder een vrachtwagen terecht was gekomen. Ik moest haar verzorgen en kon dat niet aan. De volgende morgen heb ik mijn vertrek aangekondigd en toen nog drie jaar op een kantoor gewerkt voor ik Wijnand kreeg.’

‘Voor je scheiding werkte je als vrijwilligster in een tehuis, dus je kent de gang van zaken een beetje.’

Marthe knikte. ‘Dat hielp kennelijk. Ze zeiden tenminste, dat ze wisten dat ik een rustig en betrouwbaar medewerkster zou worden.’

‘Fijn. Dat moet toch een pak van je hart zijn, Marthe.’

Ze knikte en Adelheid opende haar deur. ‘Mijn zwager komt straks eten, dus ik moet opschieten.’

Zelf ging Marthe naar beneden om haar fiets te halen. Het tehuis was net als haar appartement in Hellevoetsluis. Nu ze niet langer een autootje had, omdat ze de hoge kosten ervan niet kon betalen, moest ze alles op de fiets doen en als ze haar moeder op ging zoeken in Spijkenisse, moest ze de bus nemen. Ongeveer een maand geleden was eindelijk haar oude huis, dat na de scheiding verkocht had moeten worden, opgeleverd aan de nieuwe eigenaar en had ze kort daarna de helft van de overwinst op haar rekening bijgeschreven gekregen. Twintigduizend euro! Bert had dit bedrag onmiddellijk op de alimentatie willen korten, omdat ze zichzelf daarvan best kon onderhouden tot ze een eigen inkomen had verworven, maar die vlieger was gelukkig niet opgegaan. Als ze na twee maanden werken hopelijk een vast contract kreeg, kon ze mogelijk van een deel van dat geld een leuk autootje kopen, zodat ze weer mobieler was. Ze had spullen uit haar

oude huis mee genomen, maar natuurlijk het een en ander aan moeten vullen. Daarvoor had ze een lening af moeten sluiten, die ze met dat geld inmiddels weer had afgelost. In ieder geval had ze niet langer schulden, want daar voelde ze zich knap ongemakkelijk bij. Ze had tot vorig jaar nooit beseft dat er weinig spaargeld was geweest. Bert hield ervan om het geld te laten rollen en zolang ze met hem getrouwd was geweest, hadden ze er inderdaad goed van geleefd. Mooie spullen, mooi huis, minstens twee keer per jaar op vakantie, regelmatig uit eten en ze had een leuke auto gehad waar nu die del in reed met wie...

Ho, geen bittere gedachten meer! Haar huwelijk was voorbij. Ze was nog maar begin veertig en ze zette nu een grote stap in het opbouwen van een nieuw en vooral onafhankelijk leven. Een mens schoot niets op met verlangens naar vroeger of naar hoe het zou kunnen zijn, als... Adelheid hield haar niet voor niets keer op keer voor, dat ze vooruit moest kijken en niet achterom.

De afgelopen maanden waren vreselijk geweest, want ze bleek slecht tegen onzekerheid te kunnen, maar kijk nu eens. Ze woonde inmiddels in een aardige flat in een groene wijk. Het was een leuke wijk en van verpaupering was gelukkig niets te bespeuren. Ze had zelfs een baan gevonden! Haar twee kinderen woonden bij haar, en hun vader moest de komende jaren de kosten van hun opleiding en kleren betalen. Zo langzamerhand verdwenen de onzekerheden van die eerste tijd, en begon haar nieuwe leven vorm te krijgen. Ze had Adelheid leren kennen en die was een goede vriendin van haar geworden. Dat was ook een vorm van rijkdom. Vroeger had ze alleen Coby gehad, maar haar oude vriendin was drie jaar geleden met haar veel oudere en net gepensioneerde man naar de Ardèche verhuisd, en hoewel ze elkaar via de computer keer op keer beloofden elkaar weer eens te treffen, was het daar niet meer van gekomen. Leven was ver-

andering, altijd maar weer! Haar vader was jong overleden. Haar moeder woonde in Spijkenisse en was net zesenzestig geworden en ook nog volop als vrijwilligster actief. Sinds een jaar golfde mam, waar ze veel plezier aan beleefde. Over mam hoefde ze zich geen zorgen te maken. Eindelijk leek haar leven weer in rustiger vaarwater te komen. Binnenkort moest ze toch eens met haar kinderen praten over hun vader, want het was niet goed dat ze hem nauwelijks nog wilden zien, maar ze waren inmiddels te oud om een bezoeksregeling te kunnen laten opleggen door de rechter, al had Bert dat wel geprobeerd. Haar grootste zorg was op dit moment eigenlijk alleen haar zoon, die zo veranderde, en dat op een manier die haar grote zorgen baarde.

Ze fietste naar het centrum van het oude vestingstadje, waar ze altijd al graag was komen winkelen toen ze vroeger nog in het dorp op een paar kilometer afstand woonde. Tegenwoordig was winkelen met een lege portemonnee niet bepaald leuk te noemen. Ze moest echter een paar kleine dingen hebben en was blij er even uit te kunnen. De zon scheen. Nog maar een jaar geleden zou ze onbezorgd een uurtje op een terrasje zijn gaan zitten, maar nu spaarde ze zelfs de kosten van gewoon een kopje thee maar liever uit.

Een uurtje later was ze weer thuis. Agnes was er, Wijnand niet.

‘Alles goed op school?’ vroeg ze optimistisch, nadat ze haar dochter had verteld over de baan.

‘Ja hoor mam. Maar het is wel ongezellig, als jij er straks in het weekeinde nauwelijks bent.’

‘Het kan niet anders, lieverd.’

‘Dat weet ik ook wel. O, ik wou dat pa nooit in de klauwen van die Nicolette terechtgekomen was! Misschien zet ze hem wel weer aan de dijk, mam, en wordt alles weer net als vroeger?’

‘Ik denk het niet, meisje. Ik wil tenminste nooit ofte nim-

mer een man terugnemen, die mij zo schaamteloos bedrogen heeft.'

'Nu ja, dat is vanzelfsprekend verstandig van je. Als pa het al zou willen...'

'Dat is niet aan de orde. We wonen hier ook fijn.'

'Dat vind ik niet.'

'Het nieuwe huis ligt lekker centraal. Jullie konden daarvoor op je oude school blijven en wij moesten het oude huis nu eenmaal uit.'

'Misschien kun je later weer een huis kopen, als je genoeg verdient,' hoopte Agnes.

Marthe moest lachen. 'Tegen die tijd staan jullie ongetwijfeld al te springen om op jezelf te gaan wonen.'

'Nu ja, we wennen er wel aan, dat je vaak weg bent als wij thuis zijn.'

'Wijnand is zelf vaak weg. Zijn nieuwe vrienden, die Niels en Lou, ken jij die eigenlijk?'

'Lou wel, die zit bij hem in de klas. Ze heten Jansen of zoiets. Lou heeft zelfs al tatoeages.'

'Nee toch?'

'Ja mam. Wijnand ziet Peter immers nooit meer.' Peter was sinds de lagere school zijn beste vriend geweest, maar hij was sinds vorige zomer verhuisd naar Amsterdam. 'Mam, je moet Wijnand toch eens vragen waarom hij bijna altijd 's avonds weg is.'

Ze wist het best, maar negeerde de indringende vraag van haar dochter welbewust. 'Wat is Niels eigenlijk voor iemand?'

'Weet ik niet, mam. Hij hangt altijd op straat rond. Hij schijnt nauwelijks nog naar school te gaan en heeft een grote mond, dat wil je niet weten. Ik blijf maar liever ver uit zijn buurt.'

'Dat lijkt me verstandig,' mompelde Marthe niet bepaald gerustgesteld door de dingen die haar dochter haar vertelde.

‘Je moet er een keer met Wijnand over praten, mam. Het gaat niet goed met hem. Ik hoorde laatst dat hij spijbelt.’

‘Ja,’ bevestigde ze. ‘Dat heb ik ook gehoord, maar Wijnand houdt vol dat dit maar een enkel keertje is voorgekomen en dat alle jongens dat wel eens doen.’

‘Ik weet het niet, hoor,’ weifelde haar dochter.

Marthe stond op. Ze had geheel volgens het boekje thee gedronken met haar dochter, en nu moest ze in de keuken aan de slag. Hoe ze het straks moest gaan regelen als ze met de warme maaltijd nog in het tehuis was, wist ze nog niet. In ieder geval zou er wel sprake zijn van late diensten, maar de meeste handen waren toch in de morgenuren nodig, als de bewoners van het tehuis geholpen moesten worden met opstaan, wassen en aankleden en ook met het eten. Na de warme maaltijd tussen de middag, werd het altijd rustiger omdat de bewoners dan een dutje gingen doen. Dan was het tijd om rapporten en zo bij te werken en voor je het wist was het dan vier uur geworden en tijd om naar huis te gaan. Nee, de dagdiensten zouden geen probleem vormen. Ach, ze moest zich niet zo veel zorgen maken! Het zou zichzelf allemaal wel wijzen.

Net toen ze de aardappelen schilde, ging de telefoon. ‘Dag mam. O, kom je zaterdag koffie drinken? Nu, leuk, ik kijk er naar uit.’ Daarna vertelde ze haar moeder opgetogen van haar nieuwe baan.

Pas drie dagen later bleek, dat het voor haar moeder die zaterdag niet enkel een gezellig bezoekje betrof.

‘Ik miste geld nadat Wijnand bij me op bezoek was geweest en weer was vertrokken,’ begon haar moeder zichtbaar ongemakkelijk en Marthe schrok zich een hoedje. Slechts met de grootste moeite wist ze die schrik voor haar moeder te verbergen.

De twee vrouwen zaten tegenover elkaar en de een deed voor de ander haar best het ongemakkelijke gevoel, dat hen

beiden in de greep had gekregen, te verhullen. Tegelijkertijd waren ze zich er beiden van bewust, dat dit een kwestie was die goed moest worden uitgesproken.

‘Weet je het heel zeker, mam?’ was de eerste vanzelfsprekende en moeilijke vraag die Marthe geschokt stelde.

‘Beslist, heel zeker. Je weet dat ik altijd heel precies ben met het uitgeven van geld. Vorige week kwam Wijnand langs, onaangekondigd en onverwacht. Op zich keek ik daar best wel van op, want hij deed dat nooit eerder. Ja, hij kwam met jou mee als er iets was, maar zomaar alleen zijn oma opzoeken? Ik was er zo blij mee, dacht te begrijpen dat de jongen het moeilijk had met het vertrek van zijn vader en zo. Ik maakte chocolademelk voor hem en we kletsten gezellig. Hij bleef niet lang, maar het deed me onnoemelijk goed. Een uurtje later kwam de glazenwasser afrekenen. Ik weet het dus zeker. Een briefje van twintig euro om hem te betalen, had ik die morgen bij het boodschappen doen al apart gehouden, nadat ik met een briefje van vijftig euro had betaald in de supermarkt, expres om wisselgeld te hebben voor die glazenwasser. Het briefje zat er niet meer in, Marthe. Hij moet het gepakt hebben toen ik die chocolademelk maakte, want verder ben ik de kamer niet uit geweest. Ik heb dagenlang lopen dubben of ik me echt niet vergist kon hebben, maar nee, ik ben er zeker van, en toen moest ik mezelf keer op keer overwinnen om jou te waarschuwen. Volgens mij gaat het niet helemaal goed met Wijnand. Heb jij nooit iets gemerkt?’

Ondertussen had ze een kleur als vuur gekregen en ze opende haar mond om iets te zeggen, al wist ze zelf niet wat, maar ineens leek een dikke prop haar keel wel dicht te schroeven. Het enige dat ze op dat moment kon doen was min of meer hulpeloos haar schouders ophalen.

‘Och kind,’ zuchtte haar moeder meelevend. ‘Kom, misschien kunnen we elkaar helpen om dit probleem weer in goede banen te leiden, voor het nog verder uit de hand loopt.’

Marthe huilde een beetje. Gek genoeg verdween de schaamte over het gedrag van haar zoon even plotseling als die was opgekomen en luchtte het haar enorm op, eindelijk haar zorgen en bange vermoedens met iemand te kunnen delen, wat ze tot vandaag zelfs niet met Adelheid had gekund.

‘Het gaat al een tijdje niet goed met hem. Hij spijbelt, hij heeft een verkeerd vriendje gekregen met een oudere broer die om zijn slechte gedrag bekend staat. Als ik er iets van zeg, kan ik een grote mond krijgen. Hij vloekt verschrikkelijk, en als ik hem daarop aanspreek, reageert hij opstandig door te zeggen dat hij die woorden nog van zijn vader heeft geleerd, voor die vertrok. Hij is boos op de hele wereld, op zijn vader in het bijzonder, maar ook op mij, kennelijk omdat ik het heb laten gebeuren of zo. En mam..., onlangs miste ik eveneens geld. Ik weet niet meer wat ik eraan moet doen!’

‘Ga ergens praten.’

‘Mam, als ik met jeugdzorg te maken krijg, komt er een wirwar van mensen over de vloer en stel je voor dat ze Wijnand dan bij mij weg willen halen?’

‘Heb je het er met Bert over gehad?’

‘Mam! We praten zelfs niet over normale dingen! Hoe kunnen we het dan over dit soort dingen hebben? Bert zal vanzelfsprekend zeggen, dat het allemaal mijn schuld is.’

‘Net als met de scheiding? Hij beweerde immers ook, dat het jouw schuld was dat hij zijn geluk elders moest gaan zoeken? Ach, zo zijn mannen. Zo is hij.’ Haar moeder moest toch ook even haar neus snuiten. ‘Er moet een oplossing komen, Marthe.’

Ze knikte en droogde haar tranen weer. ‘Ja mam, als ik maar wist hoe.’

‘Misschien kun je eens gaan praten met je huisarts?’

‘Die is niet voor zulke problemen en stuurt me door, ben ik bang. Wijnand ziet me al aankomen, als ik zeg dat hij ergens

mee naartoe moet om over zijn problemen te gaan praten. Ik voel me zo schuldig.'

'Wel, je moet er wel over nadenken, kindje. Het is niet verstandig om te negeren dat Wijnand begint te ontsporen en natuurlijk zit de scheiding hem dwars. De jongen heeft een gevoelige leeftijd en de verleidingen waardoor jongelui vandaag de dag worden overspoeld, ik denk dat ik daar als oudere eigenlijk geen idee van heb.'

'Dat is zo, mam. Dank je dat je gekomen bent.'

'Het is goed om er eerlijk over te kunnen zijn. Dat is de eerste stap, denk ik. En Agnes? Lijdt zij onder het gedrag van haar broer?'

Marthe knikte en keek haar moeder hulpeloos aan. 'Ze is zo stil geworden.'

'Ze was vroeger ook nooit een druktemaker.'

'Nu is ze nog veel stiller geworden. Ze zondert zich af, ook al veel meer dan vroeger. Als ze uit school komt, drinkt ze soms nog wel een kopje thee met me, maar meestal gaat ze meteen naar haar kamer. Vriendinnen komen hier niet meer. Die had ze vroeger in het dorp. En op die grote scholen van tegenwoordig, raken kinderen hun oude klasgenootjes al te gemakkelijk kwijt. Ze lijkt een beetje verloren te zijn, daar in de massa, en niet goed aansluiting meer te kunnen vinden. Ja, ze is erg stil, dus ook over Agnes maak ik me zorgen.'

Haar moeder stond op. 'Ik ga een glaasje wijn voor ons inschenken, als hartversterkertje. De moeilijkste vraag moet ik nu misschien wel stellen. Hoe gaat het eigenlijk met jezelf, kindje?'

Marthe keek haar moeder plotseling glimlachend aan. 'Beroerd, maar dat komt vooral vanwege de zorgen om de kinderen. Ik zal heel eerlijk zijn, mam. Misschien duurt het wel jaren, om te verwerken dat Bert me op die ontluisterende manier in de steek heeft gelaten, dat hij ineens zo gierig is geworden naar mij toe, en er niet om maalt dat ik nu moet

rondkomen van een klein inkomentje en moet wonen in een flat waar ik een jaar geleden nog voor geen goud had willen wonen. Terwijl hij plannen maakt om lange reizen te gaan maken, kan ik nog niet eens een weekje met de kinderen een eenvoudig huisje huren, om ze tenminste nog iets te geven om naar uit te kijken in de komende zomervakantie. En dat is hard, weet je, heel hard. De teleurstelling over dat gedrag is misschien nog wel erger dan het feit dat hij verliefd werd op een ander. Dat kan gebeuren. Zo veel mannen krijgen ineens genoeg van de vrouw waarmee ze al vele jaren samenzijn en denken te weten dat het gras aan de overkant niet alleen groener lijkt, maar dat ook daadwerkelijk is.’

‘Je hebt altijd gehoor gegeven aan zijn wens dat je thuis zou blijven om voor hem en de kinderen te zorgen.’

‘Ja. Dat deed ik overigens met liefde, maar dat moet ik nu dus bezuren.’

‘De meeste jonge vrouwen denken dat hun relatie er een voor altijd is. Gezond verstand wordt naar de achtergrond gedrongen. Tot het te laat is.’

‘Als dit niet was gebeurd, zou ik nog steeds tevreden zijn, mam. Ik hoef niet zo nodig een carrière buiten de deur, al wordt daar vandaag de dag nog zo op aangedrongen. Ik was er tevreden mee, mijn voldoening te halen uit vrijwilligerswerk, waar ik dus geen tijd meer voor heb als ik straks werk, waar ik ook geen geld meer voor heb. Ik nam een oude dame eens in de week mee om ergens koffie te gaan drinken, dat weet je. Daar keek ze de hele week naar uit. Nu heb ik geen auto meer om haar op te halen, geen geld meer om ergens koffie te gaan drinken en er ook nog eens iets lekkers te bestellen. En zij zit alle dagen alleen thuis. Dat doet me zo veel pijn. Gek genoeg laten de veranderingen zich juist in dat soort kleine en schijnbaar onbeduidende details, soms het heftigste voelen.’

De oudere vrouw knikte. ‘In ieder geval is het prettig dat

je zo snel aan de slag kunt gaan.'

'Ja mam. Het zal ook helpen om mijn gedachten af te leiden van alles hier dat me zo dwarszit. Misschien dat Wijnand rustiger wordt, als ik zelf meer ontspannen ben. En misschien hoeft hij ook geen geld meer te stelen als ik hem meer zakgeld kan geven.'

'Geld stelen is hoe dan ook verkeerd en dat moet je hem duidelijk maken. Als hij werkelijk ergens geld voor tekortkwam, had hij dat kunnen zeggen en dan had ik hem dat gewoon kunnen geven.'

Marthe wist dat haar moeder maar al te zeer gelijk had.